

Biblioteksplan för Knivsta kommun 2024–2028

Antagen av kommunfullmäktige 23 maj 2024, § 51

Innehållsförteckning

Begreppsförklaringar	2
Inledning	4
Bibliotekets uppdrag enligt bibliotekslagen	4
Prioriterade grupper.....	4
Knivsta kommun och biblioteksverksamhet.....	5
Knivsta kommun	5
Folkbiblioteket.....	5
Skolbiblioteken.....	6
Samhällsutmaningar	6
Minskat läsintresse och sämre läsförståelse	6
Utanförskap och ensamhet	7
Ohälsa och bristande framtidstro	7
Tre fokusområden 2024–2028	8
Fokusområde 1: Likvärdighet	8
Skolbiblioteken	8
Uppsökande biblioteksverksamhet	9
Fokusområde 2: Läsfrämjande.....	9
Fokusområde 3: Demokrati.....	10
Genomförande och ansvar.....	11
Process för framtagande av biblioteksplan	11
Dialog med olika målgrupper	11
Ansvar och uppföljning	11
Styrande lagar och vägledande dokument	13
Övriga källor	13
Bibliotekslagen (2013:801)	14

Begreppsförklaringar

Barnkonventionen	FN:s konvention om barnets rättigheter, eller barnkonventionen som den också kallas, innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag.
Daglig verksamhet	Daglig verksamhet är en sysselsättning för personer med funktionsnedsättning och som tillhör LSS målgrupp. Daglig verksamhet är en kommunal verksamhet under Vård- och omsorgskontoret.
Diskrimineringslagarna	Diskrimineringslagarna har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.
Funktionsnedsättning	Funktionsnedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. En funktionsnedsättning kan uppstå till följd av sjukdom eller annat tillstånd eller till följd av en medfödd eller förvärvad skada.
Kulturombud	Med kulturombud avses i detta fall en person som ansvarar för att planera och genomföra aktiviteter för Estrids gård, ett särskilt boende för äldre, och som även har visst samarbete med Vilhelms gård. Kulturombud finns även inom andra verksamheter, till exempel inom skolan.
Läsfrämjande	Kulturrådet definition av läsfrämjande är att: <ul style="list-style-type: none">• ta bort hinder för läsning och öppna vägar till litteratur• bidra till att människor kan utveckla alla sina språk• stärka läsarens självförtroende och läsaridentitet• öka tillgången till en mångfald av litteratur på olika språk och i olika format för läsare i alla åldrar• ge fler möjlighet till en konstnärlig upplevelse genom litteratur
MIK	Medie- och kommunikationskunnighet (MIK) handlar om att: <ul style="list-style-type: none">• förstå mediernas roll i samhället

- kunna finna, analysera och kritiskt värdera information
- själv kunna uttrycka sig och skapa innehåll i olika medier

MUCF	Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) är en statlig myndighet som tar fram och sprider kunskap om ungas levnadsvillkor och civilsamhällets villkor.
Nationella minoriteter	De nationella minoriteterna i Sverige är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. I språklagen (2009:600) anges att de nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.
PISA	Programme for International Student Assessment (PISA) är en internationell studie som undersöker 15-åringars kunskaper inom läsförståelse, matematik och naturvetenskap. I studien deltar både OECD-länder och länder utanför OECD.
PIRLS	Progress in international Reading Literacy Study (PIRLS) är en internationellt jämförande kunskapsmätning som undersöker elevers, årskurs 4, kunskaper i och attityder till läsning.
Social läsning	Social läsning är olika former av social interaktion kring läsning och litteratur. Ett exempel på det är bokcirklar, boksamtal och så kallade ”massreading events” som till exempel ”Stockholm läser”.

Inledning

Biblioteksplanen är ett lagstadgat styrdokument som varje kommun ska anta, vilket anges i bibliotekslagen (se bilaga). Knivsta kommuns biblioteksplan 2024–2028 är ett strategiskt dokument som anger riktning och ambitioner för kommunens biblioteksverksamhet under planperioden.

Beskrivning av processen för framtagande av biblioteksplanen finns i avsnittet *Genomförande och ansvar* sidan 11.

Bibliotekets uppdrag enligt bibliotekslagen

Enligt bibliotekslagen ska biblioteken arbeta för demokrati och fri åsiktsbildning, jämlikhet och likvärdighet. Biblioteket ska verka för öppenhet, möjligheter för möten, kultur, kunskap och information. Biblioteksverksamhet i det allmänna biblioteksväsendet ska vara tillgänglig för alla. Den ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt.

Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.

Prioriterade grupper

Folkbiblioteket ska ägna särskild uppmärksamhet åt prioriterade målgrupper som enligt bibliotekslagen utgörs av:

- personer med funktionsnedsättning
- de nationella minoriteterna
- personer med annat modersmål än svenska
- barn och unga

Biblioteken ska utifrån de prioriterade gruppernas olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel, som till exempel talböcker, för att grupperna ska kunna ta del av information. Litteratur ska erbjudas och tillgängliggöras på de nationella minoritetsspråken, andra språk än svenska och på lättläst svenska. För barn och unga handlar det om att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning.

I Knivsta kommuns *Mål och budget 2024* är även äldre en uttalad prioriterad målgrupp. Gruppen har även funnits med i tidigare biblioteksplan.

Knivsta bibliotek arbetar utifrån barnkonventionen och diskrimineringslagarna och strävar efter en inkluderande biblioteksverksamhet.

Knivsta kommun och biblioteksverksamhet

Knivsta kommun

Knivstas invånarantal är drygt 20 700 och kommunen växer stadigt. Knivsta är en landsbygdskommun där knappt hälften av invånarna bor i Knivsta tätort, en fjärdedel i Alsike tätort och en fjärdedel på landsbygden. Det geografiska läget utmed järnvägen och E4:an mellan Uppsala och Stockholm ger Knivsta ett strategiskt läge och lockar många barnfamiljer. En stor del av kommuninvånarna pendlar. Statens fyrspråsavtal kommer få stor inverkan för samhällets utveckling och framtid.

Knivsta är en ung kommun. Nästan en tredjedel av kommuninvånarna utgörs av barn och unga under 18 år, men även gruppen äldre växer.

Av kommuninvånarna har nästan en femtedel utländsk bakgrund, det vill säga är utrikes födda eller inrikes födda med två utrikes födda föräldrar. De främsta födelseländerna är: Finland, Irak, Iran, Polen, Syrien, Afghanistan, Storbritannien, Tyskland, USA och Norge.

Folkbiblioteket

I kommunen finns ett folkbibliotek, Knivsta bibliotek, vilket sedan 2012 är inrymt i kommunhuset. Det geografiska läget med närhet till tåg- och busstationen och centrum ger biblioteket en central placering i tätorten. På Centrum för idrott och kultur (CIK), drygt 600 meter söder om kommunhuset, har biblioteket en ”biblioteksvägg”. Det är ett skåp för bokleveranser där låntagarna kan hämta reserverade böcker och andra medier. Väggen möjliggör för låntagare att hämta reserverade medier utanför bibliotekets öppettider.

Knivsta bibliotek har inte någon biblioteksbuss eller biblioteksbil för mobil biblioteksverksamhet. Det innebär att invånarna är hänvisade till Knivsta tätort för biblioteksverksamhet. Det har tidigare funnits planer på en biblioteksfilial i Alsike då bedömningen över tid har varit att det finns ett tydligt behov av det. Ett sådant bibliotek skulle kunna vara samlokaliserat med annan verksamhet eller utgöra en del av annan verksamhet. Om biblioteksverksamhet erbjöds i Alsike skulle det även innebära ökad tillgängligheten för landsbygden kring Alsike.

Biblioteket bedriver även uppsökande verksamhet som når utanför bibliotekets lokaler.

Knivsta bibliotek samverkar med länets andra kommuners bibliotek under ledning av Biblioteksutveckling Region Uppsala. Samarbetet rymmer nätverk för folkbibliotekschefer, barn- och ungdomsbibliotekarier och it-ansvariga bibliotekarier. Fokus för samarbetet ligger främst på utvecklingsfrågor och kompetensutveckling för bibliotekspersonal.

Skolbiblioteken

I Knivsta kommun finns elva grundskolor av vilka nio är kommunala och två fristående. De största skolorna har runt 500 elever och de mindre runt 100 elever. Kommunen har en gymnasieskola som erbjuder yrkesförberedande program, alla med lärlingsutbildning och samtliga med introduktionsprogram. Detta betyder att majoriteten av Knivstas ungdomar går sin gymnasieutbildning i Uppsala eller i någon annan kommun.

Samtliga grundskolor har skolbibliotek. Inget av kommunens skolbibliotek bemannas av biblioteksutbildad personal, utan skolorna har utsedda skolbiblioteksansvariga. Det är stora skillnader mellan skolbiblioteken i kommunen lokalmässigt, budgetmässigt, samt vad gäller öppethållande och tillgänglighet för eleverna. Lokalytorna rör sig från 10 kvadratmeter till 100 kvadratmeter och medieanslaget från 20 kronor till 100 kronor per elev och läsår.

Flera skolor genomför läsprojekt för att främja litteraturen och elevernas läsning. En del klasser besöker även Knivsta bibliotek för att låna böcker. Det gemensamma för kommunens skolbibliotek är dock att de inte används eller fyller den funktion ett skolbibliotek kan göra i en pedagogisk verksamhet i arbetet med läsfrämjande och medie- och informationskunnighet (MIK).

Samhällsutmaningar

Minskat läsintresse och sämre läsförståelse

Goda kunskaper i läsning och läsförståelse är förutsättningar för individens demokratiska deltagande. Läsning utgör en viktig del i språkutvecklingen och bör därför introduceras i tidig ålder. Barn och unga som läser på fritiden presterar bättre i skolan och får högre betyg.¹ Läsning kan även ha stor inverkan på ungas mående och sociala förmåga.

Den senaste PISA-undersökningen visar att Sverige, liksom många andra länder, har försämrade resultat i såväl läsförståelse som matematik. Sverige ligger över OECD-snittet, men andelen lågpresterande elever i läsförståelse har ökat samtidigt som högpresterande elever minskat. Undersökningen visar även att socioekonomisk och utländsk bakgrund har betydelse för elevers förmåga och prestation.

Även andra undersökningar, som till exempel PIRLS, pekar på försämrat resultat i läsförståelse för svenska elever. Likaså att andelen lågpresterande elever ökar medan andelen högpresterande elever är oförändrad.

¹ *Därför behövs skolbibliotek! En guide*

Utanförskap och ensamhet

Det digitala samhället ställer stora krav på medborgarna. Den som inte hänger med i den tekniska utvecklingen och har tillgång till uppdaterad utrustning riskerar att hamna i digitalt utanförskap. En mobiltelefon blir snabbt för gammal för nya appar och måste ersättas. Det kan vara en ekonomisk utmaning för många.

Individer som saknar kunskap i att söva och värdera information riskerar att luras av felaktig information. Artificiell intelligens (AI) innebär stora möjligheter för samhällsutvecklingen, men i fel händer kan resultatet bli det omvända.

Bedrägerier ökar och de kriminella blir allt skickligare. Större krav ställs därmed på individens kunskap och medvetenhet för att manövrera rätt i informationsflödet.

Alla människor kan hamna i utanförskap i ett samhälle med stora krav på digital kompetens. Vissa grupper kan ha större svårigheter och sämre förutsättningar att vara delaktiga. Det kan röra sig om äldre, individer med bristande språkkunskaper och personer med funktionsnedsättning. Även unga riskerar att ställas utanför arbete och studier konstaterar MUCF i en rapport, där nästan var tionde ung i åldern 16–19 år varken var i studier eller arbete.²

Även ensamhet och isolering kan leda till en känsla av utanförskap.

Folkmyndighetens befolkningsundersökning visar att ensamhet och isolering är vanligast bland unga vuxna och de äldsta.³ Befolkningsundersökningen pekar även på att ensamhet är mer vanligt bland personer med lägre inkomst och bland dem som inte yrkesarbetar.

Ohälsa och bristande framtidstro

Enkätundersökningen *Liv, hälsa, ung*⁴ visar att oro för familjens ekonomi har ökat bland såväl flickor som pojkar i Knivsta. De ungas framtidstro fortsätter utvecklas negativt. För länet fortsätter även den negativa trenden för självskattad hälsa och då i synnerhet för flickor. Ungas känsla av möjlighet att kunna påverka beslut är också fortsatt låg.

Osäkerhet och otrygghet kopplat både världsläget och till den nära omvärlden, exempelvis privatekonomi, påverkar människor negativt. En ökad oro hos befolkningen ställer stora krav på samhällets stöd och resurser.

² Fokus 23 – Olika villkor för etablering

³ Hälsa på lika villkor

⁴ *Liv, hälsa, ung* är en enkätundersökning som Region Uppsala genomför vartannat år med elever i årskurs 7, årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet.

Tre fokusområden 2024–2028

Genom att erbjuda tillgång till kunskap, litteratur, information och kulturella aktiviteter kan biblioteket bidra till att minska klyftorna i samhället. Biblioteket är för alla men det ska särskilt värna de prioriterade målgrupperna. Det fyller en kompenserande och tröskelsänkande roll för samhällets mest utsatta grupper. Verksamheten ska sträva efter att stärka individen för att rusta och ge denna bättre förutsättningar för demokratisk delaktighet.

Utifrån de utmaningar samhället står inför har tre fokusområden utkristalliserats under planprocessen. Det är områden som biblioteket arbetar med redan idag, men som kan utvecklas och stärkas ytterligare:

- Likvärdighet
- Läsförbättring
- Demokrati

Fokusområde 1: Likvärdighet

Biblioteksverksamheten ska vara tillgängligt för alla och anpassad för användarnas behov. Biblioteket ska arbeta för jämlikhet utifrån diskrimineringslagarna och eftersträva en likvärdig biblioteksverksamhet, såväl inom kommunen som i jämförelse med andra kommuner. Bibliotekspersonalens kunskap och kompetens är en förutsättning för en bra biblioteksverksamhet med god service och gott bemötande.

Två områden som kan utvecklas för ökad likvärdighet är kommunens skolbiblioteksverksamhet och den uppsökande biblioteksverksamheten.

Skolbiblioteken

Som PISA och PIRLS påvisar har barn och ungas läsvanor och läsförmågor försämrats. Behovet av kunskaper i källkritik och andra kunskapsfält inom MIK är större än någonsin. Detta är områden där en skolbibliotekarie besitter särskild kompetens. Ett folkbibliotek kan vara ett komplement till den pedagogiska verksamheten, men det kan aldrig ersätta och fylla den roll som ett bemannat skolbiblioteket har. Ett välfungerande skolbibliotek är en plats för elever med olika behov och förutsättningar. På så sätt spelar skolbiblioteket en viktig roll i att främja likvärdig utbildning för alla elever.

För att skolbiblioteket ska bli den pedagogiska resurs som läroplanen säger att det ska vara krävs samarbete mellan skolbibliotekarier och pedagoger. I dagsläget står inget att läsa vare sig i skollagen eller bibliotekslagen som definierar vad ”tillgång till skolbibliotek” innebär.⁵

⁵ Därför behövs skolbibliotek! En guide

Utbildningskontoret har ansvaret för skolbiblioteksverksamheten och det sker i dialog med biblioteket och Fritids- och kulturkontoret.

Under planperioden ska:

- en modell för kommunens skolbiblioteksverksamhet tas fram.
- en plan för organisation och resurssättning av skolbiblioteksverksamheten tas fram.

Uppsökande biblioteksverksamhet

För att nå fler och bredda deltagandet arbetar Knivsta bibliotek behovsorienterat. För att möta behoven hos målgrupper som har svårt att ta sig till biblioteket exempelvis på grund av hög ålder, geografiskt avstånd eller funktionsnedsättning, bedriver biblioteket uppsökande verksamhet. Denna verksamhet har bland annat inneburit bokleveranser till förskolor och särskilda boende för äldre och Boken kommer enskild.⁶ Olika samarbeten har resulterat i ökad tillgänglighet till biblioteksverksamhet och bidragit till socialt och pedagogiskt värde för människor som har nåtts av insatserna. Ett samarbete har inletts med Daglig verksamhet för boktransporter till förskolor. Den uppsökande verksamheten har möjliggjorts genom statliga projektmedel.

Under planperioden ska:

- biblioteket hitta hållbara former och samarbeten för att kunna erbjuda och utveckla uppsökande biblioteksverksamhet även efter det att projektet avslutats.
- biblioteket ha tillfällig pop up-verksamhet i samband med händelser och aktiviteter för att synliggöra och marknadsföra biblioteket, samt för att nå nya målgrupper.

Fokusområde 2: Läsfrämjande

Folkbiblioteket ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur. En kärnverksamhet som ibland fått stå tillbaka med anledning av den intensiva digitaliseringen i samhället. Den digitala utvecklingen har inneburit att folkbiblioteken fått ta en stor roll för att möta människors behov av it-handledning och hjälp med samhällsservice.

Läsförmåga och läsförståelse är avgörande för individens möjlighet för deltagande i det demokratiska samhället. Läsning är viktigt för individens språkutveckling och för stimulering av fantasin. Biblioteket ska även ge tillfälle till social läsning,

⁶ Boken kommer enskild är en tjänst för hemleverans av böcker och annan media till privatpersoner som inte själva kan ta sig till biblioteket på grund av hög ålder, långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning.

samtal och utbyte av tankar, vilket också blir ett sätt att motverka utanförskap och ohälsa.

Folkbiblioteken ska enligt bibliotekslagen ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning. För att uppmuntra och bredda intresset för läsning är den läsfrämjande verksamheten ett prioriterat område för biblioteket, men även för skolan och förskolan.

Det är viktigt att tillgängliggöra litteratur och läsning för alla människor utifrån en mångfald av behov. Biblioteket arbetar tröskelsänkande och inkluderande genom att erbjuda läsning på olika sätt och en bredd av aktiviteter.

Under planperioden ska:

- biblioteket och skolbiblioteken uppmuntra till olika typer av läsning: för kunskap och bildning, för språkutveckling, för social läsning och för stimulans av fantasin.
- biblioteket fördjupa sin läsfrämjande verksamhet ytterligare och finna arbetssätt och metoder för att omfatta olika målgrupper. Samarbete med skolan eftersträvas för att nå barn och unga i ännu större utsträckning.

Fokusområde 3: Demokrati

Det fysiska biblioteket är en unik plats i samhället, som ska vara tillgängligt för alla. Biblioteket ska vara välkomnande och inkluderande. Det ska vara en trygg och trivsamt mötesplats, som värnar öppenhet för olika perspektiv.

Biblioteket ska arbeta för det demokratiska samhällets utveckling genom kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet, och vara anpassade efter användarnas behov.

Samhället är under ständig förändring och det ställer krav på individen som måste tillägna sig ny kunskap för att kunna ta del av det demokratiska samhället. På samma sätt måste biblioteken följa utvecklingen för att vara redo att möta nya behov och utmaningar. Enligt bibliotekslagen ska folkbiblioteket verka för att öka kunskapen om informationsteknik och dess användning. Mer tidsenligt uttryckt handlar det om medie- och informationskunnighet. Utmaningarna kring att hantera, värdera och analysera det informationsflöde som förekommer via olika medietyper ökar. Desinformation och minskad tillit är en stor utmaning för demokratin. Biblioteket har en betydelsefull roll i arbetet med att motverka utanförskap bland invånare då det handlar om digital kompetens och andra områden inom MIK.

I kris- och beredskapstider utgör folkbiblioteket en viktig resurs i samhället, främst som informationsförmedlare och mötesplats.

Under planperioden ska:

- biblioteket arbeta långsiktigt och strukturerat för att bidra till att öka invånarnas medie- och informationskunnighet.

- biblioteket fortsätta arbeta demokratifrämjande genom att utveckla samarbeten med andra kommunala verksamheter och civilsamhället.

Genomförande och ansvar

Process för framtagande av biblioteksplan

Bibliotekschefen har lett en arbetsgrupp där politiker från berörda nämnder, kommunstyrelsen och utbildningsnämnden, har ingått. I arbetsgruppen har även tjänstemän från grundskolan, förskolan och Vård- och omsorgskontoret deltagit, samt ytterligare en chef från Fritids- och kulturkontoret.

Vid uppstart av arbetet med biblioteksplanen höll bibliotekschefen, i samarbete med Biblioteksutveckling Region Uppsala, en workshop för arbetsgruppen. Syftet var belysa vad uppdraget enligt bibliotekslagen innebär.

Dialog med olika målgrupper

Workshops har även genomförts med olika målgrupper för att inhämta synpunkter kring biblioteket och vilken roll det kan fylla i framtiden. Bibliotekspersonal, grundskolans rektorer, föreningen Funktionsrätt och ungdomar har deltagit.

Samtliga workshops har utgått från frågorna:

- Utmaningar idag och framöver såväl i Knivsta som i omvärlden
- Bibliotekets roll och funktion i lokalsamhället om 10 år

Tidigare har biblioteket även inhämtat synpunkter kring biblioteksverksamhet genom att använda olika metoder, bland annat fokusgrupper och enkäter. Grupper och verksamheter som deltagit är Stegen⁷, rektorer från såväl kommunala som fristående förskolor, förskolepersonal, pensionärsföreningar, Lyckträffen⁸ och deltagare från en talbokscirkel som ägt rum på biblioteket.

För att ge allmänheten möjlighet att påverka har en större enkät genomförts.

Ansvar och uppföljning

Fritids- och kulturkontoret ansvarar för genomförande och uppföljning av den del av biblioteksplanen som avser folkbiblioteket. Biblioteket utgår från

⁷ Stegen är en mötesplats i Knivsta för vuxna personer, 18–65 år, med psykisk ohälsa och psykisk funktionsnedsättning. Syftet är att bryta isolering och ge möjlighet till gemenskap. Stegen är en kommunal verksamhet under Vård- och omsorgskontoret

⁸ Lyckträffen är en öppen mötesplats i Knivsta för daglediga personer från 18 år och uppåt. Lyckträffen är en kommunal verksamhet under Vård- och omsorgskontoret.

biblioteksplanen i den årliga verksamhetsplaneringen och den följs därmed upp i samband med årsbokslut och verksamhetsberättelse.

Utbildningskontoret ansvarar för genomförande och uppföljning av den del av biblioteksplanen som avser skolbibliotek.

Styrande lagar och vägledande dokument

- [Sveriges grundlagar](#)
- [Bibliotekslag \(2013:801\)](#) (se nästa sida)
- [Skollag \(2010:800\)](#)
- [Tid för kultur, regeringens proposition 2009/10:3](#)
- [Kultur i hela länet – hela livet, Regional kulturplan för Uppsala län 2023-2026](#)
- [Diskrimineringslagen \(2008:567\)](#)
- [Lag \(2009:724\) om nationella minoriteter och minoritetsspråk](#)
- [Strategi för ett starkt biblioteksväsende 2022–2025, Regeringskansliet](#)
- [Skolbibliotek för bildning och utbildning \(SOU 2021:3\)](#)
- [Främja läsning: Handlingsprogram för läsfrämjande](#), Kulturrådet
- [Konventionen om barnets rättigheter](#), FN
- [FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning](#)
- [Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling](#)
- [IFLA:s/UNESCOS folkbiblioteksmanifest 2022](#)
- [Tillgänglighetsdirektivet \(SOU 2021:44\)](#)
- [För ett hållbart digitaliserat Sverige – en digitaliseringsstrategi, Regeringskansliet](#)
- [Främja läsning : Handlingsprogram för läsfrämjande 2019](#), Kulturrådet

Övriga källor

- [Därför behövs skolbibliotek! En guide](#), Svensk biblioteksförning
- [Folkbibliotekens behov av framtida statliga stöd](#), rapport Kulturrådet
- [PISA 2022 – 15-åringars kunskaper i matematik, läsförståelse och naturvetenskap](#)
- [PIRLS 202. Läsförmågan hos svenska elever i årskurs 4 i ett internationellt perspektiv](#)
- [Hälsa på lika villkor \(2022\)](#)
- [Liv, hälsa ung: Knivsta \(2023\)](#)
- [Fokus 23 – Olika villkor för etablering](#), rapport MUCF
- [Framtidens bibliotek](#), enkät genomförd av Knivsta bibliotek
- Workshops med: politiker och tjänstemän, ungdomar, grundskolerektorer, föreningen Funktionsrätt, bibliotekspersonal Knivsta bibliotek
- Fokusgrupper med: rektorer från kommunala och fristående förskolor, Stegen, pensionärsföreningar, talbokscirkeln.
- Röstlådor för insamling av synpunkter på bland annat Lyckträffen, Street festival, CIK, Stegen, biblioteket.
- ”Fika med chefen”, öppen aktivitet för att ge besökare möjlighet att prata om biblioteket.

Bibliotekslagen (2013:801)

Tillämpningsområde

1 § I denna lag finns bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet. Det allmänna biblioteksväsendet består av all offentligt finansierad biblioteksverksamhet och utgörs av:

1. folkbibliotek,
2. skolbibliotek,
3. regional biblioteksverksamhet,
4. högskolebibliotek,
5. lånecentraler, och
6. övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet.

Ändamål

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Ansvarsfördelning

3 § Bibliotekshuvudmän är kommunerna, regionerna, staten och, i fråga om vissa skolor, enskilda.

1. För folkbibliotek ansvarar kommunerna.
2. För skolbibliotek ansvarar kommuner, regioner, staten eller enskilda huvudmän i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. skollagen (2010:800).
3. För regional biblioteksverksamhet ansvarar regionerna och de kommuner som inte ingår i en region.
4. För högskolebibliotek vid universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434) ansvarar staten.
5. För lånecentraler ansvarar staten.
6. För övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet ansvarar den som enligt särskilda bestämmelser är huvudman för verksamheten.

Om ett kommunalt eller statligt bibliotek drivs av någon annan än huvudmannen ansvarar huvudmannen för att den som driver biblioteket följer bestämmelserna i denna lag. Lag (2019:961).

Prioriterade grupper

4 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

1. de nationella minoritetsspråken,
2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska,
- och 3. lättläst svenska.

Folkbibliotek

6 § Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.

Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.

7 § Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.

Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

8 § Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

9 § På folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur under en viss tid oavsett publiceringsform.

Första stycket hindrar inte att folkbiblioteken tar ut

1. ersättning för kostnader för porto, fotokopiering och andra liknande tjänster, och
2. avgift för de fall låntagare inte inom avtalad tid lämnar tillbaka det som de har lånat.

Skolbibliotek

10 § Enligt 2 kap. 36 § skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ha tillgång till skolbibliotek. Lag (2023:355).

Regional biblioteksverksamhet

11 § Varje region och de kommuner som inte ingår i en region ska bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet. Lag (2019:961).

Högskolebibliotek

12 § Det ska finnas tillgång till högskolebibliotek vid alla universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434). Dessa bibliotek ska svara för biblioteksverksamhet inom de områden som anknyter till utbildning och forskning vid universitetet eller högskolan.

Lånecentraler

13 § För en kompletterande informations- och medieförsörjning ska det finnas en eller flera lånecentraler.

Samverkan

14 § I syfte att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser ska bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet samverka.

15 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska avgiftsfritt ställa litteratur ur de egna samlingarna till varandras förfogande.

Skyldigheten att avgiftsfritt ställa litteratur till förfogande gäller inte för folk- eller skolbibliotek.

16 § Bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen (2017:725) om anknytning till kommunens område eller dess medlemmar hindrar inte att folk- eller skolbibliotek avgiftsfritt ställer litteratur till förfogande för ett bibliotek i det allmänna biblioteksväsendet som är beläget utanför kommungränsen. Lag (2017:768).

Biblioteksplaner

17 § Kommuner och regioner ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Lag (2019:961).

Uppföljning

18 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska ha en nationell överblick över och främja samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet.

Myndigheten ska tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna följa upp hur de biblioteksplaner som antagits har utformats och hur de används.